Työttömien Keskusjärjestön lausunto: HE 180/2022 vp
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain 2 a ja 4 luvun muuttamisesta

Työttömien Keskusjärjestö kiittää Työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa lausuntopyynnöstä, mikä koskee työttömyysturvalain 2 a ja 4 luvun muuttamista.

Esityksessä uudistetaan sovitellun työttömyyspäivärahan laskentaa luopumalla erityisestä sovittelujaksosta. Tilalle Työttömyysturvalakiin lisättäisiin säännös työajan poikkeuksellisesta arvioinnista. Oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen edellyttäisi edelleen aina työn osa-aikaisuutta.

Esityksessä tavoitellaan parannusta nykytilanteeseen: ”*nykytilaan verrattuna etuudenhakijoiden mahdollisuutta arvioida työaikavalvonnan ulkopuolella olevan työn vastaanottamisen vaikutusta oikeuteen saada työttömyysetuutta, kun nyt toimeenpano tapahtuu soveltamisohjeiden ja ratkaisukäytännön varassa. Ehdotetun sääntelyn perusteella ei olisi mahdollista aukottomasti etukäteen arvioida, syntyykö yksittäiselle etuuden hakijalle oikeus soviteltuun etuuteen*.”

Tilanteita, joissa poikkeuksellista arviointia/neuvontaa tarvitaan ovat esimerkiksi tilanteet:

”*jossa kuukausipalkkaiselle henkilölle maksetaan normaalisti palkka kerran kuukaudessa, ja työnantaja maksaisi palkan yhdellä kertaa kahdelta kuukaudelta. Tavanomaisesta palkanmaksujaksosta poikkeamisella tarkoitettaisiin tilannetta, jossa palkanmaksu oikea-aikaisena ja oikeamääräisenä viivästyy työnantajasta johtuvasta syystä ja henkilölle maksetaan palkka tämän vuoksi vasta tavanomaista palkanmaksujaksoa myöhemmin. Tavanomaisesta palkanmaksujaksosta poikkeamisella tarkoitettaisiin myös tilannetta, jossa lauantaina tai pyhäpäivänä erääntyvä palkka maksetaan edellisenä arkipäivänä työsopimuslain säännöksen johdosta.”*

Lisäksi:

”Säännöstä sovellettaisiin sovittelujaksolla maksettuun työtuloon eikä soveltamista rajattaisi yhdellä kertaa maksettuun työtuloon. Näin ollen sitä sovellettaisiin sekä tilanteessa, jossa samasta työstä maksettaisiin esimerkiksi kahden kuukauden palkka yhtenä palkanmaksupäivänä, että tilanteessa, jossa samasta työstä maksettaisiin kahden kuukauden palkka sovittelujaksolla eri palkanmaksupäivinä. Soveltamisen edellytyksenä olisi kuitenkin, että palkanmaksussa on poikettu tavanomaisesta palkanmaksujaksosta.”

Työttömien Keskusjärjestö pitää esitystä oikean suuntaisena. Lakikokonaisuus vaatisi vielä täsmennystä, missä tilanteissa ei otettaisi huomioon esitettyjä tuloja.

Esityksen tavoitteena on varmistaa, että sovitellun päivärahan saanti toteutuu myös epätavallisissa palkanmaksutilanteissa, joissa palkka tulee myöhässä, tai muutoin poiketaan kokoaikatyöhön perustuvasta palkanmaksukaavasta esimerkiksi työn luonteen vuoksi.

Riittääkö tämä esitys kattamaan oikeudenmukaisesti kaikki soveltuvat tilanteet? Tätä emme osaa tässä vaiheessa arvioida, mutta tavoite on hyvä, että neuvotteluvaraa lisätään epätyypillisten työsuhteiden arvioimiseen työttömyysturvassa.

Yksi ongelma, mikä nykyisessä sovellutuksessa on ollut ongelmana, että soviteltu päiväraha maksetaan keskimääräisen työkuukausikalenterin mukaan – ei päiväkohtaisesti. Eli n. 6 tunnin työpäivällä kuukaudet, joissa on ollut työpäiviä enemmän kuin 21,5 pv/kk (esimerkiksi 23 työpäivää kyseisenä kuukautena), n. 6

tuntista työpäivää tehneiden kohdalla soviteltu ansiosidonnainen on evätty, koska 80 % työaika on kalenterikuukaudelta ylittynyt. Näin on tehty siitä huolimatta, että päiväkohtaisesti keskimääräinen työaika on ollut alle 80 %. Tämä on tullut monelle osa-aikatyötä tehneelle yllätyksenä ja järkytyksenä, koska 80 % työajan ylittävissä kuukausissa soviteltu päiväraha on evätty kokonaan.

Huolta siis edelleen herättää kysymys, missä tilanteissa soviteltua etuutta ei myönnettäisi, kun sitä haettaisiin arvioinnin aikana? Riittääkö työnantajan ja työntekijän välinen sopimus tai työnantajan ilmoitus kaikissa tapauksissa? Mitkä tapaukset ovat sellaisia, joissa nämä ilmoitukset eivät riittäisi? Miten työttömien keskinäinen oikeusturva ja yhdenvertainen kohtelu turvataan, jotta lakia sovellettaisiin samoissa tilanteissa samalla tavalla? Sovelletaanko jatkossakin keskimääräistä 21,5 päivän kaavaa, vai katsotaanko työpäivien käytetty aika päiväkohtaisesti?

Ansiosidonnaisen työttömyysturvan euroistamismalli olisi askel vielä parempaan suuntaan näiden tilanteiden varalta, mutta tähän mennessä esitetyt euroistamismallit eivät kohtele tasapuolisesti eri ammattien edustajia. Etenkin pienituloiset eivät välttämättä täyttäisi ministeriön esittämää euroistamismallin ehtoa, joissakin nykykäytäntöön verrattavissa tilanteissa, joissa ehto täyttyisi.

Työttömien Keskusjärjestön puolesta,

Jukka Haapakoski

Toiminnanjohtaja

Työttömien Keskusjärjestö ry
Rahakamarinportti 3 A, 3. krs, 00240 Helsinki. Puh. 040 547 7090 • Y-tunnus 1003909-9
www.tyottomat.fi • etunimi.sukunimi@tyottomat.fi tai toimisto@tyottomat.fi